

Proč vzniklo občanské sdružení Společenství proti šikaně

(VLAĐKA KOŽURIKOVÁ)

Klíčová slova

Šikana, šikanování, OS Společenství proti šikaně, problém, problematika, škola, prostředí, pedagog, autorita, oběť, děti, mládež, rodiče, agrese, násilí, trestný čin, utrpení, pocit, pomoc, ochrana, bezpečí, prevence, naděje, projekty, porušování, lidská práva, řešení, legislativa, zákon.

Anotace

Motivy, které se staly impulsem k založení OS Společenství proti šikaně. Projekty Společenství proti šikaně, jež se osvědčily a přinášejí užitek. Příběh šikany na církevní škole. Nedostačující legislativní systém a důsledky přehlížení mravních norem. Inspirace ze zahraničí k přijetí dokumentu s právní závazností. Upozornění na rubriku Modrá stuha na webových stránkách Společenství. Informace o Projektu Občan k problematice šikanování, který vznikl mezi studenty Gymnázia na Praze 9, Horních Počernicích.

Šikana – to je problém kolem nás

„Už jsem to chtěla kolikrát říct,“ napsala nám ve svém dopise třináctiletá Pavla, „ale oni mi řekli, že je to jen legrace. Proč se to pořád opakuje?“ Touto otázkou se trápí 41 % dětí na základních školách, které se podle výsledků celonárodního výzkumu stávají obětmi nepřátelského chování svých vrstevníků. Je to alarmující skutečnost, která dává tušit nezhojitelné utrpení dětí a jejich rodičů. Potřeba pomoci těmto lidem se pro nás stala impulsem k založení Společenství proti šikaně. V dobrovolném humanitárním sdružení pracují odborníci, kteří se dlouhodobě problematice šikanování věnují, a rodiče, kteří mají prožitou a zvládnutou osobní zkušenost s takto traumatizovaným dítětem. Zásadní důležitost v činnosti Společenství spatřujeme v realizaci projektů, jež podporují systematickou prevenci šikanování na školách, a dále v iniciování legislativy na ochranu lidských práv obětí šikanování.

V průběhu naší existence jsme se zaměřili na následující oblasti:

- _mapujeme výskyt šikanování ve školách a otevíráme problém šikany prostřednictvím osvěty a mediální činnosti v televizi, rozhlase a tisku,
- _vedeme internetové stránky - najdete nás na adrese www.sikana.org,
- _přímou poradenskou a psychologickou práci poskytujeme morální a odbornou pomoc obětem šikanování a jejich rodičům,
- _preventivním působením proti šikanování přímo na školách pomáháme řešit agresi a násilí už ve školních lavicích, abychom tak zabránili vstoupit do světa dospělých násilníkům, kteří budou na různých úrovních šikanovat své spoluobčany,
- _v rámci možností se snažíme uspokojovat velký zájem pedagogů a dalších odborníků z celé republiky o výcvikové kurzy zaměřené na prevenci šikanování,
- _monitorujeme a dokumentujeme šikany ve smyslu porušování lidských práv a v této souvislosti jednáme a spolupracujeme se státními i nevládními institucemi v oblasti ochrany osob před šikanou (zejména s kanceláří ombudsmana, s parlamentem, senátem, MV ČR, MŠMT ČR, SZÚ, ČSI, HV, AI),
- _společně s Amnesty International jsme předložili výzvu Parlamentu ČR - podnět k nápravě porušování dětských práv ve školách, který informuje o perzekučním chování autorit zastupujících morálku a právo vůči obětem šikanování a jejich rodičům.

O nutnosti čelit perzekučnímu chování školských autorit vůči obětem a jejich rodinám vypovídá drsný případ šikany ve školních lavicích, která vyvrcholila neúprosným šikanováním za katedrou. Příběh je bizarní místem svého vzniku. Stal se na církevním gymnáziu.

Sandra úspěšně složila přijímačky na klasické gymnázium. Režim podřízený církevnímu zaměření školy je pro ni příjemný, je blízký jejímu naturelu. Dobře se učí, je veselá, mezi spolužáky oblíbená. A najednou...

Bojí se každého dne, kdy má jít do školy. Má strach ze dvou spolužaček. Chtějí po ní peníze, prý je potřebují na drogy. Když jim je nedá, vyhrožují, že ji zabijí. Mají zlé oči a vystřelovací nůž.

Dívka je zoufalá. Nejí, nespí, ztrácí se před očima. Svěřuje se rodičům. Ti hledají pomoc u ředitele gymnázia a jeho zástupkyně, jež je současně i výchovnou poradkyní školy. Marně. Třídní profesorka, kterou je řádová sestra, prohlásí, že Sandra si to celé vymyslela. Ředitel s tím souhlasí. Násilí a drogy na „jeho“ škole? Nic takového nesmí vyjít najevo! Za žádnou cenu nesmí!

Sandra a její rodiče jsou obviněni ze lži. Vedení školy nekompromisně odmítá fakt, že by na škole došlo k trestnému činu. Ředitel provádí šetření případu konfrontací obou stran, jejich rodičů i svědků v jednom okamžiku. Tím mizí všechny stopy, ztrácí se svědectví, budou chybět důkazy. Agresivní dívky suverénně zapírají a do konce školního roku už spolu nepromluví ani slovo. Ze dne na den škole věnují rodiče jedné z nich několikatisícový finanční obnos.

Sandra žádá rodiče, aby se o pomoc obrátili na policii. Věří jí. Ta sepiše protokol o situaci, která se zdá být jasná. S největší pravděpodobností došlo na gymnáziu k trestnému činu. Pan ředitel však má úplně jinou představu, kterou vnutí i policistům. O několik dní později je se Sandrou ve škole sepsán nový protokol. Přesně takový, jaký si vedení školy přeje. Je o tom, že to, co se stalo, se vlastně nikdy nestalo.

Několik hodin, bez naprostého vědomí rodičů a s plným vědomím školy, policisté dívku psychicky týrají, když jí vyhrožují, že půjde do pastáku, pokud nový protokol nepodepíše. Oni mají čas čekat, přinesou si spacáky a ve škole přespí. Tak se prý domluvili s výchovnou poradkyní. Vyděšená dívka jejich nátlaku podléhá.

Výchovná poradkyně děkuje Sandře za to, že byla tak hodná a svou původní výpověď „změnila“. Dokonce dívku vybízí k tomu, aby před třídou prohlásila, že si to celé vymyslela. To už je příliš. Děvče uteče ze školy.

Bezpráví na církevní škole pokračuje. Jeptiška v roli třídní se po celou dobu ohromně snaží. Urážkami a ponižováním usiluje o to vytěsnit Sandru z třídního kolektivu. Dívka, která své utrpení snáší statečně, která má ráda svou školu a kamarádky v ní, se zhroutí.

Výchovná poradkyně „doporučuje“ dívčíným rodičům, aby jejich dcera z gymnázia odešla dobrovolně. Jinak propadne. V pololetí dostává výstražně dvě nedostatečné. Lidská msta se naplňuje.

Sandra s rodiči navštíví psychologickou poradnu. V odborném posudku se uvádí: zjištěna nadprůměrná úroveň rozumových schopností, dívka jeví studijní předpoklady. Vedení gymnázia dívčino příznivé hodnocení nezajímá, ředitel striktně zamítá spolupráci s psycholožkou.

Prostřednictvím ministerstva školství se šetření ujímá školní inspekce. Představitelé školy dívku a její rodiče hrubě obviňují z toho, že si dovolili pozvat do školy inspektory. Ti v šetření přešlapují; úřednická moc se najednou zdá být naprosto bezmocná. Tváří v tvář dívčíným rodičům se dívají do země a pokývují hlavami. „Radí“ svolat ostatní rodiče, informovat je o všem, co se ve škole stalo a provést psychohygienu zdecimované dívky.

Inspektoři vyčetli skutečnou pravdu „pod čarou“ a vědí, že: pod dekorem „seriózního“ zařízení se poníže lidská důstojnost, nerespektují se základní lidská práva, Úmluva o právech dítěte nikoho nezajímá. Nikoho z těch bezcitných školských autorit nezajímalo, jak moc zranili duši dítěte. Vůbec nic nenasmělovalo tomu, že by se někdo z nich trápil pocitem provinění na oběti, nebo dokonce na Bohu, k němuž mají údajně tak blízko! Pro zachování prestiže zametli svou vinu pod koberec a na obětního beránka uspořádali štvanici...

Zcela logicky se vtírá otázka, jaké jsou vlastně lidské a morální hodnoty takových lidí a jak je vůbec možné, aby i nadále plnili svoje poslání.

Dosavadní legislativní systém neumožňuje chránit práva obětí šikanování. Utrpení dětí je nepředstavitelné a jeho následky na těle i na duši je mohou provázet celým životem. U pokročilých šikan je dokonce v ohrožení i život oběti. V řadě případů je šikanování trestným činem. Zákon však šikanu nezná, přestože se jedná o velmi aktuální problém porušování lidských práv.

U obětí i svědků vede šikanování k nedůvěře vůči autoritám, ke ztrátě iluzí o společnosti, která by každému člověku měla poskytnout ochranu proti jakékoli formě násilí. Tito lidé se v mládí „naučí“, že nikdo není schopen zajistit ochranu a bezpečnost slabým a bezbranným, a tudíž nemá vlastně cenu proti bezpráví něco dělat. Důsledkem je přehlížení a podceňování mravních norem, utváření a upevňování antisociálních postojů.

Metodický pokyn ministra školství k prevenci a řešení násilí a šikanování je pouhým doporučením, z hlediska kontrolního je však nástrojem nedostačujícím. Se vznikem autonomie krajů pozbývá své doporučující opodstatnění úplně.

Řešení vidíme v přijetí dokumentu, který má právní závaznost. Tu zaručuje vládní nařízení nebo zákon O šikaně. Nabízí se inspirace ze zahraničí. Boj proti šikanování je obsažen ve švédském školském zákoně. Členové tamních školních společenství každodenně bojují proti všem formám ponižení, k nimž patří i šikanování. Ve Francii byl předložen návrh zákona s doporučením posuzovat školní šikanu jako trestný čin.

Vždyť pocit bezpečí ve škole je zásadním předpokladem pro tvůrčí a zdravé studijní prostředí. Je základním demokratickým právem dětí a jejich rodičů.

Společenství proti šikaně se zajímá o školy, které se snaží poctivě a dlouhodobě děti a mládež před násilím a šikanováním chránit. Takových škol si velice vážíme, neboť pro nás představují inspiraci i naději do budoucnosti. Svou

úctu k práci pedagogů prokazujeme udělením symbolické modré stuhy. Na naší webové stránce www.sikana.org najdete rubriku Modrá stuha, která přináší zajímavé a inspirativní příběhy i rady těch ředitelů, kteří se nebojí o problému šikany otevřeně mluvit. Pokud k nim patříte i vy, napište nám o sobě. Obohatíte tak naše stránky svým pohledem na toto téma.

Nadšení mladých lidí pro spravedlnost a boj proti násilí je vždy povzbuzující a přináší s sebou náboj naděje. Se zajímavým a cenným projektem jsme se setkali na Gymnáziu na Praze 9, Horních Počernicích. Myšlenka odkrývání problému šikany vznikla přímo mezi studenty gymnázia, a otvírá tak širší prostor pro otázky výchovy mládeže k občanství a demokracii.

Sledujeme Projekt Občan, jsme jeho poradci. Během hodiny konzultace ke mně přistoupila jedna ze studentek s aktuálně provokující otázkou: „*Myslíte si, že jednou nastane doba, kdy už nebude nikdo nikoho šikanovat?*“

Odpověď rozhodne každý z nás, protože ta doba nastane, až nám bude opravdu záležet na tom, aby jedni neubližovali druhým.